

gove konstitucije, temveč so posledica bitne nemoči njegovega izraževalca. Čim jasnejši je človekov vzgib, tem resničnejši je njegov izraz. Čim bolj je človek zgodovinsko razgiban, tem izvirneje se izraža, in čim bolj družbeno je prepričan, tem odgovorneje in pogumneje se izraža. Družba se torej ne sme bati niti subjektivizacij niti spontanosti. Restitucija človeka v njegovih pravicah in dolžnostih do polnega izraza, vprašanja, dvoma, sodbe, zavračanja, pritrjevanja, soglašanja in prepričanja je varna pot do napredka in svobode, do demokracije in do stvariteljskega izraza.

PESMI

Svetlana Makarovič

ZAVRŽENI PLANET

Treba bi se bilo
nekako ustaviti.
Izključiti stikala,
potopiti kolesja v oceane,
sneti zemljo z osi.

Raztrgati veter,
kosme nastlati po tratah.
In se združiti
v poslednjo samoto.

Vsi, vsi bi morali poleči
po meglah neobveznih misli
in zrahljati tilnike.

Držati bi se morali za roke
in s priprtimi očmi
molče čakati,
da nas ogromni
žareči kolobar
neopazno sežge.

PREBLISK

Malokdaj se zaveš,
da smo vsi ljudje,
da ste in so vsi
ljudje s približno enakimi očmi.

Takrat se izpodjedeni molk zruši,
znova oživi neznano in nesrečano,
nespoštljive ptice v tebi
zapro osuple
svoje surove kljune.
In najraje ne bi
ničesar več tajil.

Toda nikoli se tega čudeža
ne zavemo hkrati,
da bi lahko
praznovali skupaj.

SAM

Sam
v votlem stebri noči
poslušaj. Sen melje.
S trudnimi prsti
rišeš zlate arabeske
v temne planjave svoje samote.
Kot otrok si žalosten
pred vrati dneva.

Jaz pa ti ne morem dati
imena, ki si ga želiš.

Po gladini noči
spuščaj ladje nežnih besed,
sam.
V daljavi slutiš veliko jadro spanca.
Z velikimi očmi se oziraš nazaj.

Jaz pa ti ne morem
vrniti tvojih lepih imen.

JUNIJ

Prebivati v makovem cvetu.
Ne, v zvončnicah!
S prozornimi krili,
lahka, krhka, prekrasna.
Prosim za ogromno nebo,
da bi presevalo skozi čašo
mojega nežnega doma.
Prosim te za veliko travnih latov,
obsijanih s strani.
Tebe prosim!
Razmakni oblake,
napravi mi majhno zlatozeleno
pot do jezera.

Zakaj nočeš počivati
pod tem prelepim
velikim regratovim listom?
Pridi vendar.

IGLE JUTRA

Nikamor se ne moreš zateči
z nesmiselno lepim
nepozabnim cvetom sanj.
Nisi ptica
in ne sprejmejo te
prsi hrastov
in ne moreš kot večča
v bezgov lat.

O sen, ki se utrinjaš.
Bolna rdečica zagrinja vzhod.
Topolov list se dela nevednega.
Kje so poljubi črnega vetra?
O sen, ki razdrobljen ugašaš
v mojem naročju.

Nikjer ni zavetja
pred dolgimi iglami jutra.
Krhki cvet. Na rokah ti umira.
Gorje dnevu.

TESNOBA

Noč razpreda trakove molka
čez moje temne ulice.
Zavita v ogrinjalo temne slutnje
iščem zlatih luči
za svoja temna gnezda.

Za menoj loputajo
temne dveri spomina.

Kam... kam?
Na asfaltu
so vlažni sledovi kač.

ODDALJEVANJE

V daljnem mestu kimajo luči.
Sen se približuje v temnih potokih
in se zrašča za tvojim čelom.

Spokojni lunini prsti
ti slonijo nepremični
na vekah.

Nad teboj je pet
sovražnih poglavij
človeške hiše.
Upaš, da so njihove sanje
dobro zaprte.

In brezskrbno odrineš
poslednjo trezno misel.
V objemu temne želje
neopazno utoneš.

OBRAZ NOČI

Zavese živih solz
polzijo mimo nebrižnega
postarnega obraza noči.

Ne gane se,
ne vzdihne, ne ve zase
ne zame.

Nikogar ne pozna in ne ljubi
in ne ve za tiste,
ki obupani legajo v njeno krilo.

Samo obraz ima,
ogromen in nepremičen,
ki se stara z menoj.

JUŠ KOZAK IN ŠENTPETER

Katka Šalamun

Kozakov roman *Šentpeter* živi med nami že skoraj štirideset let. V našo zavest je prešel kot pojem, ob katerem se spomnimo, da je to pripoved o mesarjih ljubljanskega predmestja. Pri tem mislimo navadno predvsem na »vsebino«, to se pravi na to, kar se v romanu dogaja. Vendar je tak način gledanja upravičen samo pri tistih realističnih romanih, ki jim je glavno fabula. Na splošno pa je tak odnos krivičen in neprimeren, saj si s tem sami zapiramo pot do vrednot v delu.

Šentpeter je roman, ki ga ne moremo in ne smemo obravnavati kot navadno realistično pripoved. Ta zapisek je nastal ob misli, da bi, izhajajoč iz njegovega svojskega stila, lahko odkrili v njem marsikak dragocen element, ki bi ga drugače morda prezrli. Iz želje po plastičnosti morda ta zapisek v tej smeri tu ali tam kaj preveč svojevoljno poudarja. Obenem je želel izvedeti, kaj meni o takih mislih avtor obravnavanega dela. Zato to ni intervju, ampak samo poskus soočitve nekaj mnenj s tem, kar misli avtor o svojem delu danes.

»Dovolite mi, da vam zastavim nekaj vprašanj glede vašega znanega romana *Šentpeter*. Najprej me zanima, kako gledate danes, po toliko letih na to svoje delo?«